

Львівський державний університет внутрішніх справ

Інститут права

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ
УКРАЇНИ**

**Збірник тез доповідей
учасників науково-практичного семінару**

20 жовтня 2023 року

Львів 2023

УДК 349.2

А 72

*Рекомендовано до поширення на електронних ресурсах ЛьвДУВС
Вченою радою Інституту права
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 14 листопада 2023 року № 4)*

Редакційна колегія:

Красницький І. В., директор Інституту права Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор

Долинська М. С., завідувач кафедри господарсько-правових дисциплін Інституту права Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Ільків Н. В., доцент кафедри господарсько-правових дисциплін Інституту права Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Актуальні проблеми правового регулювання економічного відновлення України: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (20 жовтня 2023 року) / за заг. ред. М.С. Долинської. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 151 с.

У збірнику представлені тези доповідей, повідомлень та виступів учасників науково-практичного семінару «Актуальні проблеми правового регулювання економічного відновлення України» (20 жовтня 2023 року). У публікаціях учасників висвітлено теоретичні та практичні проблеми сучасного стану та перспектив розвитку науки господарського, аграрного, екологічного, трудового права і права соціального забезпечення та законодавства України; наведено досвід фахівців у пошуку ефективних шляхів удосконалення правового регулювання економічної системи України в умовах воєнного стану та визначення основних векторів її реформування на післявоєнний період з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Опубліковано в авторській редакції. За дотримання авторських прав, достовірність інформації та коректність висновків відповідальність несуть автори.

© Львівський державний
університет внутрішніх справ, 2023

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 06.10.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
2. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
3. Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
4. Юрій Кривошеїн. Гендерна нерівність у рудових відносинах. Поняття та причини виникнення. URL: <https://legalclinics.in.ua/consult/consultation-09-07-2022-2/>
5. Добош З.А. Гендерна рівність і гендерна дискримінація у сфері трудових відносин. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2020/50.pdf
6. Ляшенко Н.О. Подружні ролі в молодіжній сім'ї. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/sp/lyashenko-n-o-podruzni-rol-i-v-molodizhnij-sim-yi/>
7. Крочук М.І. Гендерна рівність як складова загального принципу рівності. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyky/nvsy/04_2011/11kmizpr.pdf

Гамалюк Б.М.

кандидат наук з державного управління
провідний юрисконсульт
(Івано-Франківський НДЕКЦ МВС)

Духняк Р.В.

здобувач вищої освіти
(ЗВО «Університет Короля Данила»)

СУТНІСТЬ І ПРИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

В Україні відбувається реформування державного регулювання господарської діяльності. В умовах формування ринкової економіки змінюється роль держави в сфері господарських відносин. Особливо важливим у цьому контексті є економічне співробітництво України з Європейським Союзом, що передбачає функціональні зміни як на загальнодержавному рівні так і на локальному. Дослідження можливості державного регулювання економічних відносин є потребою як науковою, так і практичною, оскільки теперішній стан економіки та добробут населення знаходиться у плачевному стані. Згідно рейтингу Global Wealth Report щодо рівня добробуту то Україна посідає 123 місце у світі зі 140 країн із показником благополуччя 1563 доларів на кожного громадянина.

Серед науковців, які здійснювали дослідження даної тематики слід відзначити: ДЖ. М. Кейнс, Ф. Котлер, ДЖ.С. Мілля, А. Маршал С., В. Апій, Г. В. Смолин, А. Гнатюк, Г. Пилипенко та інші. Водночас сучасний стан дослідження, вказує на необхідність більш теоретичного розгляду питань реформування.

Заявлена тема характеризується тим, що над питаннями її вирішення задумувалося не одно покоління людей та ці питання пробували вирішити майже в кожній державі і в різні часи.

При цьому є важливим розглянути вихідні, ключові питання успішного державного регулювання економіки в різних державах. Оскільки до одних і тих самих явищ та інститутів у різних економічних та політичних системах ставляться по різному і тому в кінцевому випадку ми маємо і різні економічні ефекти.

Ці питання були сформульовані, ще Адамом Смітом у 1776 р у праці Дослідження про природу і причини багатства народів і звучать вони так:

1. Чому в одних країнах люди живуть заможнo, а в інших – поганo?
2. Чому одним країнам вдається досягнути стабільного зростання, а іншим ні?
3. Чому так розрізняється виробництво і дохід в різних країнах?

На жаль на даний час чіткої відповіді не існує, хоча є багато теорій з приводу Перспектив формування стратегії сталого розвитку економіки держави.

Для розуміння заявленої теми, я б хотів звернути увагу на певні інструменти зокрема економічні, які дадуть можливість мої судження оцінити та довести.

Головними об'єктивними чинниками, що спричиняють необхідність державного регулювання господарського життя, а, відтак, і участі в цьому регулюванні органів державної влади і органів місцевого самоврядування, є:

а) виконання державою соціальних функцій — забезпечення умов для нормальної життєдіяльності суспільства, в тому числі — у сфері економіки (відповідно до ст. 13 Конституції України держава забезпечує соціальну спрямованість економіки);

б) забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України (ст. 16 Конституції України);

в) забезпечення економічної безпеки України (ч.1 ст. 17 Конституції України);

г) забезпечення захисту конкуренції у підприємницькій діяльності; захист прав споживачів, здійснення контролю за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт (ст. 42 Конституції України).

Основними об'єктами державного регулювання є: 1) всі елементи економічної системи (продуктивні сили, техніко-економічні, організаційно-економічні та виробничі відносини і господарський механізм); 2) навколишнє середовище; 3) сфери, регіони та галузі народного господарства; 4)

національний дохід; 5) суб'єкти господарства; 6) економічний цикл; 7) інфраструктура; 8) законодавство; 9) зайнятість; 10) грошовий обіг; 11) сукупний попит і сукупна пропозиція; 12) платіжний баланс; 13) ціни; 14) зовнішньоекономічні зв'язки.

Сукупність передбачених законодавством, способів, прийомів та засобів впливу на поведінку суб'єктів господарювання називаються методом державного регулювання.

Традиційно в економічній і правовій науках вони є адміністративними та економічними.

Адміністративні або прямі методи – це способи впливу за допомогою яких держава безпосередньо, шляхом обов'язкових приписів, які підлягають виконанню суб'єктами господарювання, досягає необхідного суспільства результату. Вони використовуються для довгострокового регулювання національної економіки. До прямих методів регулювання економіки відносяться:

1. Прийняття законів та контроль за їх виконанням.
2. Державний контроль над монопольними ринками. В галузях, де державна монополія визнана природною, здійснюється директивне планування виробництва, витрат і цін, прямий контроль за якістю товарів і послуг, гарантоване матеріально-технічне постачання (оборона, енергетика, залізничний транспорт тощо).
3. Державні замовлення, дотації, трансферні платежі, що фінансуються з державного бюджету.
4. Пряме державне регулювання цін (встановлення фіксованих цін на найважливіші товари, максимального та мінімального їх рівня, заморожування цін на певний строк).
5. Державна підтримка експорту.
6. Захист від зовнішньої конкуренції.
7. Індикативне планування.
8. Прямі адміністративні заходи державної влади (заборони, дозволи, ліцензії, патенти, державні стандарти тощо).

Застосування прямих методів в сучасних умовах вважається економічно виправданим і в цілому не суперечить принципам, що лежать в основі ринкових відносин.

Економічні або непрямі методи спрямовані на створення державою певного економічного фінансових чи матеріальних стимулів, що впливає на поведінку суб'єктів господарювання й обумовлено їх поведінку. До цих методів відносяться:

- інструменти податкової політики (податкові ставки і види податків, податкові пільги);
- інструменти грошово-кредитної політики (операції на відкритому ринку, дисконтні ставки, норми обов'язкових резервів, регулювання грошової маси, кредитні пільги);
- інструменти фіскальної політики (регулювання доходів бюджету,

структура та обсяг державних витрат);

– інструменти амортизаційної політики (норми амортизації та напрями використання амортизаційного фонду).

Прямі і непрямі методи взаємозв'язані між собою, їх використання залежить від конкретних соціально-економічних умов країни і цілей, яких заплановано досягти.

Урядами різних країн використовувалися різні підходи до впливу держави на економіку. Які в подальшому були систематизовані у окремі науково-теоретичні течії державного регулювання господарської діяльності та сформовані економічні школи. Серед найбільш популярних були: меркантилізм, класичний підхід, марксизм, кейнсіанство, монетаризм та інші.

Багатогранність різних теоретико-правових підходів у сукупності дають уявлення про систему та зміст державного регулювання економіки [6]. На підставі аналізу елементів поняття "державне регулювання економіки" ми можемо визначити його основні характеристики:

1. Ринкова економіка виступає об'єктом правового регулювання.
2. Економічна система держави є автономною структурою і може функціонувати без участі державного регулювання господарської діяльності.
3. Державне регулювання здійснюється через внесення змін до законодавства, шляхом введення у законодавчу базу нових норм або зміну вже існуючих.
4. Державне регулювання економіки покликане ліквідувати причину недосконалості роботи ринкової економіки

Виходячи із національного законодавства ми можемо виділити наступні правові форми державного регулювання господарської діяльності:

1. Державний нагляд (контроль) — це діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, органів місцевого самоврядування, інших органів у межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушення вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів

2. Державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України.

3. Державне управління.

4. Нормативне регулювання.

Структура органів державного управління економічною системою в Україні представлена органами загальної та спеціальної компетенції. Враховуючи неодноразові зміни у структурі системи державного управління, незавершені економічні реформи та велику кадрову плінність слід відмітити про нестабільність національного державного регулювання господарської діяльності та спричинену цим економічну кризу.

Для подолання економічної кризи в Україні слід обрати стратегію розвитку національної економіки та визначити програму державного регулювання господарської діяльності принаймні на 25-30 років вперед із

створенням стабільної інституційно-організаційної системи органів державного управління господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Смолин Г.В. Державне регулювання господарської діяльності : курс лекцій. Львів: Львівський університет внутрішніх справ, 2012. - 528 с.

2. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 536 с.

Гамалюк Б.М.

кандидат наук з державного управління
провідний юрисконсульт
(Івано-Франківський НДЕКЦ МВС)

Романишин В.Р.

здобувач вищої освіти
освітнього рівня магістр
(ЗВО «Університет Короля Данила»)

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ГЕНЕТИЧНО-МОДИФІКОВАНИМИ ОРГАНІЗМАМИ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Серед сучасних проблем населення нашої планети, сучасних питань повсякденного життя, які суттєво зачіпають життєві інтереси на всіх континентах – забезпечення людства продовольством. Одним з варіантів вирішення порушеної проблеми науковці вбачають у результатах генної інженерії, зокрема трансгенні та генетично модифіковані організми. Вперше дану термінологію запропоновано американським науковцем, лауреатом Нобелівської премії Е. Тейтумом у 1963 році, як одним з дослідників генної інженерії - формування нових видів організмів.

Вперше запуск першої великомасштабної дослідницької програми з вивчення можливостей комерційного використання ГМ-рослин відбувався у 1985 р., що слугувало специфічним сигналом для інтенсивнішого розвитку біотехнологій пов'язаних із застосуванням на сільськогосподарських угіддях.

Цікавим моментом в досліджуваному питанні є «результативність» «другої зеленої революції» в США. Наслідком революційних подій того часу стало деталізоване узагальнення застосування ГМО на землях сільськогосподарського призначення, починаючи з 1992 року. Варто зазначити те, що все більше і більше, у більшості штатів, активно набувають загального поширення правила, за якими генетично спроектована їжа є «істотно еквівалентними» звичайним зерновим культурам. Як результат – відсутність доцільності та потреби в урядовому регламентуванні. Саме такий принцип зберіг